

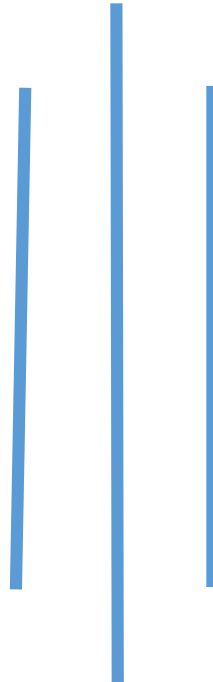

कैलारी गाउँपालिकाको

उपभोक्ता समिति दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३

कैलारी गाउँ कार्यपालिकाको बैठकबाट पारित मिति : २०८३/०६/०५

प्रमाणीकरण मिति : २०८३/०६/०५

कैलारी गाउँपालिका

कैलारी गाउँ कार्यपालिकाको

हसुलिया, कैलाली

कैलारी गाउँपालिका

हसुलिया, कैलाली

उपभोक्ता समिति दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३

प्रस्तावना

कैलारी गाउँपालिका तथा अन्य सरकारी निकायबाट कार्यान्वयन गरिने सार्वजनिक निर्माण तथा उपयोगसँग सम्बन्धित आयोजना/परियोजना/योजना/ कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन प्रक्रियालाई व्यवस्थित बनाउनको लागि उपभोक्ता समितिहरुको दर्ता,नविकरण,नियमन एवम् खारेजी सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था गर्न बाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चान ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ ले दिइएको अधिकार प्रयोग गरि कैलारी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाले यो कार्यविधि जारी गरेको छ ।

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(१) यो कार्यविधिको नाम उपभोक्ता समिति दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३ रहनेछ ।

(२) यो कार्यविधि स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : बिषय र प्रसङ्गले अन्यथा अर्थ नलागेमा यस कार्यविधि,

(क) “अध्यक्ष” भन्नाले उपभोक्ता समिति अध्यक्ष जनाउनेछ ।

(ख) “आयोजना” भन्नाले गाउँपालिका मातहत,अन्य सरकारी निकाय वा अन्तर्गतको पूर्ण वा आंशिक लागत साझेदारीमा सञ्चालित आयोजना/परियोजना/योजना/ कार्यक्रमलाई जनाउनेछ ।

(ग) “उपभोक्ता” भन्नाले आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने क्षेत्र भित्रका व्यक्तिलाई जनाउनेछ ।

(घ) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले आयोजनाको निर्माण सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र मर्मत सम्भार गर्नको लागि उपभोक्ताले आफुहरु मध्येबाट गठन गरेको समितिलाई जनाउनेछ ।

(ङ) “गाउँपालिका” भन्नाले कैलारी गाउँपालिकालाई जनाउनेछ ।

(च) “ठूला मेशिनरी तथा उपकरण” भन्नाले ठूला मेशिनरी उपकरणहरु जस्तै-बुडडोजर एक्साभेटर जस्ता श्रममुलक प्रविधिलाई विस्थापन गर्ने खालका उपकरण जनाउनेछ ।

(छ) “सम्झौता” भन्नाले आयोजना निर्माण,सञ्चालन,व्यवस्थापन एवम् मर्मत सम्भार गर्नको लागि कार्यालय र उपभोक्ता समिति बिच भएको लिखित करार नामा वा कवुलियतनामालाई जनाउनेछ ।

(ज) “दर्ता अधिकारी” भन्नाले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई जनाउनेछ । सो शब्दले गाउँपालिकाको कार्यालय संघ संस्था दर्ता गर्ने अधिकृत समेतलाई जनाउँनेछ ।

३. उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नुपर्ने (१) प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सङ्घीय ,प्रदेश तथा गाउँपालिका अन्तर्गतका आयोजनाको कार्यान्वयनका लागि गठन भएका उपभोक्ता समितिको दर्ता गाउँपालिकाको कार्यालयमा दर्ता गर्न देहाय बमोजिमका कागजपत्र संलग्न गरी अनुसुची-१

बमोजिमको ढाँचामा दर्ताको लागि निवेदन दिनुपर्नेछ । तर गाउँपालिकाबाट तर्जुमा भएका योजनाहरूका उपभोक्ता समितिको दर्ता नभएपनि योजना कार्यान्वयन गर्न बाधा पुग्ने छैन ।

(क) दर्ता गर्ने बिषयमा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने निर्णय,

(ख) वडाका जनप्रतिनिधि वा कर्मचारीको रोहवरमा बसेका आमभेलाको निर्णय प्रतिनिधि,

(ग) कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूको नागरिताको प्रतिलिपि,

(घ) अनुसूची बमोजिमको ढाँचामा दुई प्रति बिधान,

(ङ) उपभोक्ता समितिको नामावली उल्लेख भएको सम्बन्धित वडाको सिफारिस

(२) माथि उल्लेखित कागजातहरूको आवश्यक जाँचबुझ गरी अधिकारीले सम्बन्धित उपभोक्ता समिति अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा दर्ता प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनेछ । ४. **दर्ता नम्बर उपलब्ध गराउनुपर्ने:** दर्ता अधिकारीले आफ्नो कार्यालयमा दर्ता भएका उपभोक्ता समिति दर्ता नम्बर प्रमाणपत्र खुलाउनु पर्नेछ ।

५. उपभोक्ता समिति नविकरण सम्बन्धी व्यवस्था : (१) सार्वजनिक निर्माणको लागि गठन भएको उपभोक्ता समिति प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको वा सूचीकरण भएको अवस्थामा निरन्तर रहिरहनेछ ।

समितिहरू बार्षिक रुपमा नविकरण गरेको आधारमा आयोजना कार्यान्वयनमा संलग्न रहनेछ । नविकरण गर्नको लागि सम्बन्धित उपभोक्ताहरूको आमभेला गराई उपभोक्ता समितिलाई निरन्तरता दिने निर्णय भएको हुनुपर्नेछ ।

(२) उपभोक्ता समितिलाई निरन्तरता दिने वा नदिने बिषयमा सम्बन्धित उपभोक्ता समितिले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको सामान्यतया प्रथम त्रैमासिक भित्र निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

६. उपभोक्ता समितिका सूचीकरण गर्ने : दर्ता अधिकारीले आफ्नो कार्यालयमा दर्ता हुन आएका उपभोक्ता समितिलाई अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा राख्नुपर्नेछ ।

७. उपभोक्ता समितिको अनुगमन नियमन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) गाउँपालिकाले नियमानुसार दर्ता भएका उपभोक्ता समितिको अनुगमन नियमन गर्न सक्नेछ ।

(२) अनुगमन गर्ने क्रममा प्रचलित कानूनको बर्खिलाप हुने गरी कुनै कार्य गरेको पाइएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो उपभोक्ता समितिलाई सचेत गराउने वा दर्ता खारेजी वा दुबै कारबाहीको लागि आदेश दिन सक्नेछ ।

८. अन्य संस्थाबाट समेत कार्य गराउन सकिने : (१) यस कार्यबिधि बमोजिम उपभोक्ता समितिबाट गरिने कार्यहरू सामुदायिक वन समूह, सामुदायिक स्तरका सहकारी संस्थाहरू, खानेपानी उपभोक्ता समिति, आमा

समूह, दर्ता भएको क्लब, गाउँ विकास संस्था, कृषक समूह लगायतका कानून बमोजिम दर्ता भएका अन्य सामुदायिक संघ संस्था वा समितिहरु जस्ता संस्थाहरुलाई आफ्नो बिषयक्षेत्रसँग सम्बन्धित आयोजनामा स्थानीय उपभोक्ताहरुको आमभेलाबाट निर्णय भई आएमा यस कार्यबिधि बमोजिम कार्य गराउन सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अवस्थामा छुट्टै उपभोक्ता दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

९. जिम्मेवारी र अभिलेख हस्तान्तरण : उपभोक्ता समिति पुर्नगठन हुदाँको अवस्थामा आर्थिक कारोवारको विवरण माइन्चुट लगायतका पुर्नगठित समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ । योजनाको सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक निर्माणसँग सम्बन्धित कागजात गाउँपालिकामा बझाउनु पर्नेछ ।

१०. उपभोक्ता समितिको एकिकृत लगत राखिने : दर्ता भएका उपभोक्ता समितिको एकिकृत लगत गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा राखिनेछ ।

११. कार्यबिधिमा संसोधन : यस कार्यबिधिमा गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार संसोधन गर्न सक्नेछ ।

१२. बाधा अड्काउ फुकाउन सक्ने : यस कार्यबिधिमा उल्लेखित मापदण्डको कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आइपरेमा गाउँ कार्यपालिकाले बाधा अड्काउफुकाउ गर्न सक्नेछ ।

१३. बचाउ र लागु हुने : (१) यस कार्यबिधि भन्दा अगाडि दर्ता भएका उपभोक्ता समिति हरु यसै कार्यबिधि बमोजिम दर्ता भएको मानिनेछ। यस कार्यबिधिमा उल्लेखित भएको कुरा यसै कार्यबिधि अनुसार र उल्लेख नभएका कुराहरु प्रचलित कानून अनुसार हुनेछ ।

(२) यस कार्यबिधिमा उल्लेखित कुनै मुरा सङ्घीय र प्रदेशिक कानूनसँग बाँझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

अनुसूची – १

दफा ३ संग सम्बन्धित

श्रीमान् दर्ता अधिकारीज्यू

कैलारी गाउँपालिका हसुलिया, कैलाली

मिति :-

विषय :- उपभोक्ता समिति दर्ता गरि पाउँ ।

प्रस्तुत विषयमा कैलारी गाउँपालिकामा आ . व . ..... का लागि स्वीकृत ..... योजना/ अन्य सरकारी निकायबाट कार्यान्वयनको लागि मिति ..... मा उपभोक्ता समिति गठन गर्ने निर्णय भएकोले नियमानुसार उपभोक्ता समिति दर्ताको लागि देहायका कागजात सहित यो निवेदन पेश गरेको छु ।

उपभोक्ताको नाम :-

ठेगाना :-

योजना कार्यान्वयन स्थल :-

अध्यक्षको नाम :-

अध्यक्षको सम्पर्क नं. :-

संलग्न कागजातहरु :-

१. दर्ता गर्ने विषयमा अधिकार प्रत्यायोजन गरेको निर्णय,
२. वडाका जनप्रतिनिधि वा कर्मचारीको रोहवरमा वसेको आमभेलाको निर्णय प्रतिलिपि,
३. कार्यसमितिका पदाधिकारीहरुको नागरिकताको प्रतिलिपि,
४. अनुसूची – ४ बमोजिमको ढाँचामा दुई प्रति विधान,
५. उपभोक्ता समितिको नामावली उल्लेख भएको सम्बन्धित वडाको सिफारिस ।
६. ....

निवेदक

नाम :-

पद :-

हस्ताक्षर :-

छाप :-

अनुसूची – २
दफा ३ संग सम्बन्धित
उपभोक्ता समिति दर्ता प्रमाणपत्र
कैलारी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
हसुलिया, कैलाली

दर्ता नं.

मिति :-

यस गाउँपालिकाको वडा नं. .... टोल ..... मा ..... कार्य गर्नका लागि मिति ..... मा सम्बन्धित उपभोक्ताहरुको आमभेलाबाट उपभोक्ता समिति गठन गर्ने निर्णय सहित दर्ताको लागि निवेदन प्राप्त भएको हुँदा यस कार्यालयको मिति ..... को निर्णयानुसार ..... उपभोक्ता समिति दर्ता गरि यो प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

.....
दर्ता अधिकारी

अनुसूची – २
दफा ७ संग सम्बन्धित
उपभोक्ता समितिको सूचिकरण दर्ता किताब

क्र. स.	आयोजनाको नाम र ठेगाना	आयोजनाले समेट्ने क्षेत्र	समितिको नाम	उपभोक्ता समितिको गठन	उपभोक्ता समितिको पदाधिकारीहरुको नाम	कैफियत

अनुसूची – ४

..... उपभोक्ता समितिको विधान

प्रस्तावना : स्थानिय स्तरमा उपलब्ध श्रम, सीप, स्रोत साधन तथा अवसरहरूलाई अधिकतम् परिचालनबाट रोजगारी सिर्जना, सहभागितामूलक योजना तर्जमा गरी आफ्नो टोल वा वस्तीको समग्र विकास मार्फत गाउँको ठोस योगदान पुर्याउने उद्देश्यले यस ..... उपभोक्ता गठन गरी परिचालन गर्न यो विधान बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यो उपभोक्ताहरूको आम भेलाबाट अनुमोदन भई गाउँपालिका कार्यालयको दर्ता अधिकारीबाट स्वीकृती भएको मिति देखी लागू हुने छ ।

२. **परिभाषा:** बिषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा, -

(क) “**समिति**” भन्नाले ..... उपभोक्ता समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ख) “**विधान**” भन्नाले ..... उपभोक्ता समितिको विधानलाई सम्झनुपर्छ ।

(ग) “**आमभेला**” भन्नाले उपभोक्ता समिति गठनको लागि राखिएको उपभोक्ताहरूको भेलालाई सम्झनुपर्छ ।

(घ) “**कार्यसमिति**” भन्नाले कुनै पनि योजना सञ्चालनका लागि गठित उपभोक्ता समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ङ) “**बैठक**” भन्नाले उपभोक्ता समितिको बैठकलाई सम्झनुपर्छ ।

(च) “**पदाधिकारी**” भन्नाले कार्यसमितिका अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र सदस्यहरूलाई जनाउँछ ।

३. **संगठित संस्था हुने:**

(१) यो समिति संगठित संस्था हुनेछ ।

(२) समितिको आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ साथै समितिले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट कार्य गर्न सक्नेछ ।

(३) समितिले चल – अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न उपभोग गर्न सक्नेछ तर समितिले आफ्नो अचल सम्पत्ति बिक्री गर्न पाउने छैन । समिति विघटन भएमा सो समितिको चल- अचल सम्पत्ति गाउँपालिकामा हस्तान्तरण हुनेछ ।

४. **उपभोक्ता समितिका उद्देश्यहरू:** समितिका उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम हुनेछन:

(क) स्थानिय स्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गरि कम लागतमा अधिकतम उपलब्धी हासिल गराउने ,

(ख) आयोजनाको कार्यान्वयन र प्राप्त प्रतिफलसम्म लाभग्राहिहरूको समतामूलक पहुँच स्थापित गर्ने ।

५. उपभोक्ता समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन:

- (क) सम्झौता बमोजिमको काम तोकिएको परिणाम, गुणस्तर, समय र लागतमा सम्पादन गर्ने ।
- (ख) उपभोक्ताहरूलाई कार्यालयबाट प्राप्त सूचना तथा मार्गदर्शनको जानकारी गराउने ।
- (ग) उपभोक्ता समितिको कार्य सम्पादनलार्थ प्रभावकारी बनाउन समितिका सदस्यहरूको कार्य विभाजन तथा बाँडफाँड गर्ने ।
- (घ) सम्झौता बमोजिमको कामको परिमाण, गुणस्तर, समय र लागतमा परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा कार्यालयबाट स्वीकृति लिने ।
- (ङ) वातावरण सन्तुलन कायम गर्दै नियमित मर्मत सम्भार मार्फत आयोजनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने ।
- (च) आयोजना सम्पन्न पश्चात तोकिएको ढाँचाका कागजातहरू सहित समयमै फरफारकका लागि कार्यालयमा पेश गर्ने ।

६. खाता सञ्चालन:

(१) उपभोक्ता समितिको खाता तोकीएको बैंक खोलिनेछ ।

(२) समितिको खाता अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव गरी तीन जना मध्ये दुईको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ । खाता संचालकहरू मध्ये कम्तिमा एक जना महिला हुनेछन ।

७. कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार: कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) समितिको नियमित बैठक बोलाउन निर्देशन दिने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थान तोक्ने

(२) छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गरी निर्णयहरू लागू गर्ने, गराउने ।

(३) समितिले आर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्सी सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।

(४) विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।

(५) विधान बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(ख) उपभोक्ता समितिको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) अध्यक्षको आदेश अनुसार बैठक बोलाउने ।

- (२) एकतिहाइ सदस्यले विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने
- (३) खुला छलफलका प्रस्तावका आधारमा बैठकको निर्णय लेखि निर्णय प्रमाणित गर्ने/गराउने।
- (४) तोकिएका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(ग) कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- (१) संस्थाको आम्दानी र खर्चको विवरण तयार पार्ने ।
- (२) बैंकमा खाता सञ्चालन गर्दा संयुक्त रुपमा खाता सञ्चालन गर्ने ।
- (३) संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

८. आमभेलाको काम, कर्तव्य र अधिकार: आमभेलाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) कार्य समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने ।
- (ख) कार्य समितिको कुनै सदस्य वा सिंगो कार्यसमितिको बिरुद्ध कुनै उजुरी भएमा निर्णय गर्ने ।
- (ग) समितिको विधान संशोधन गर्ने ।
- (घ) संस्थाको बार्षिक कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने ।

९. आर्थिक व्यवस्थापन: समितिको देहाय बमोजिम आर्थिक स्रोत हुनेछ ।

- (क) गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान ।
- (ख) जनश्रमदानबाट प्राप्त हुने आम्दानी ।
- (ग) संघ संस्थाबाट प्राप्त नगद जिन्सी तथा अन्य आम्दानी ।
- (घ) उपभोक्ता सामितिबाट आयोजना/परियोजना/कार्यक्रम/योजना/कियाकलापमा गरिने लागत साझेदारीको रकम ।

१०. कार्यसमितिका पदाधिकारीको राजिनामा:

- (१) समितिका सदस्यहरुले आफ्नो पदबाट राजिनामा दिन चाहेमा अध्यक्ष समक्ष दिन सक्नेछन् ।
- (२) अध्यक्षले आफ्नो राजिनामा सचिव मार्फत समितिको बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ र सो उपर समितिले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

११. विविधः

(१) विधान संशोधन गर्नुपर्ने भएमा कार्य समितिले स्वीकृत गरी आमभेलामा पेश गर्नुपर्नेछ । आमभेलामा उपस्थित सदस्यहरूको कम्तिमा दुई तिहाई बहुमतबाट मात्र विधान संशोधन हुन सक्नेछ ।

(२ यो विधान प्रचलित ऐन, नियमहरूसँग बाँझिएमा बाँझिएको हदसम्म स्वतः खारेज हुनेछ ।

कैलारी गाउँ कार्यपालिकाको बैठकबाट मिति २०८३/०६/०५ गते पारित यो कार्यविधि कैलारी गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४ को नियम ३ को उपनियम ४ बमोजिम प्रमाणीकरण गर्दछ।

दल बहादुर धामी

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रमाणिकरण मिति २०८३-०६-०५ गते